

Erasmus+ KA2 projekt STORIE

A vidéki vállalkozások kapacitásának fejlesztése szellemi kulturális örökségen alapuló, fenntartható turisztikai termékek létrehozására és népszerűsítésére

Támogatási megállapodás száma: 2018-1-HU01-KA202-047746

Szellemi eredmény 3: STORIE meglátások és tapasztalatok

2. tevékenység: Útmutató oktatóknak

Az Európai Bizottság támogatása a kiadvány elkészítéséhez nem jelenti a tartalom jóváhagyását, amely csak a szerzők véleményét tükrözi, és a Bizottság nem tehető felelőssé a kiadványban található információk bármilyen felhasználásáért.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

TARTALOM

1. BEVEZETÉS	3
2. CÉLCSOPORT	4
3. STORIE: A PROJEKT	4
4. A STORIE TANULÁSI ESZKÖZ (LEARNING TOOL) ALKALMAZÁSÁNAK, KÜLSŐ ÉS BELSŐ TESZTELÉSÉNEK FŐBB EREDMÉNYEI ÉS KÖVETKEZTETÉSEI	5
5. TANANYAGOK ÉS AJÁNLÁSOK A KÉPZÉSI PROGRAMOK KIDOLGOZÁSÁHOZ A VIDÉKI TURISZTIKAI ÁGAZATBAN MŰKÖDŐ KISVÁLLALKOZÁSOK SZÁMÁRA	6
6. INTEGRÁLÁSI LEHETŐSÉGEK AZ ISKOLARENDSZERŰ (SZAKKÉPZÉS ÉS FELSŐFOKÚ KÉPZÉS) ÉS FELNŐTTOKTATÁSBA	6
7. ZÁRÓ MEGJEGYZÉSEK	12
1.SZ. MELLÉKLET: A CÉLCSOPORTOK ORSZÁGSPECIFIKUS BEMUTATÁSA	13

1. Bevezetés

A STORIE Erasmus+ projekt célja a vidéki kisvállalkozások versenyképességének javítása, szaktudásuk és kapacitásuk olyan irányú fejlesztésével, amely a szellemi kulturális örökségen alapuló fenntartható turisztikai termékek tervezésére és népszerűsítésére fókuszál. A projekt egy innovatív tanulási programot és egy online tanulási eszközt vezet be, amelyek elősegítik a helyi vállalkozói közösségek fejlődését és lehetővé teszik a kísérleti tesztelést a turisztikai tapasztalatokról a partnerek régióiban.

A STORIE közvetlen célcsoportja a turisztikai szektorba tartozó vagy ahhoz kapcsolódó vidéki kisvállalkozások (vezetők és alkalmazottak), amelyek a következő NACE-kódokkal (a gazdasági tevékenységek statisztikai besorolási szabványa az EU-ban) kapcsolatos tevékenységeket végzik:

- I55 szállás,
- I56 Étél- és italszolgáltatás,
- C10 - Élelmiszer-termékek gyártása
- C11 - Italgártás
- N79 Utazási iroda, utazásszervező és egyéb helyfoglalási szolgáltatások és kapcsolódó tevékenységek
- R93 - Sporttevékenységek, szórakoztató és rekreációs tevékenységek
- R91 - Könyvtárak, levéltárak, múzeumok és egyéb kulturális tevékenységek

Az egyéb potenciális célcsoport közé tartoznak azok a vidéki cégek, amelyek fontolóra veszik jövőbeni turisztikai szerepvállalásukat, vagy együttműködnek az elsődleges célcsoporttal az idegenforgalmi termékek fejlesztésében:

- A1 - Növény- és állattenyésztés, vadászat és kapcsolódó szolgáltatási tevékenységek
- A3 - Halászat és haltenyésztés
- C13 - Textilgyártás
- C14 - Ruházati cikkek gyártása
- C15 - Bőr és hasonló termékek gyártása
- C16 - Fa, valamint fa- és parafatermékek gyártása, a bútorok kivételével; szalma és fonott áruk gyártása
- C32 - Egyéb gyártás
- G47 - Kiskereskedelem, a gépjárművek és motorkerékpárok kivételével

STORIE projekt érintettei:

1. egyesületek, amelyek a vidéki (turisztikai) szektor vállalatait képviselik.
2. minden szinten (a középiskolától a felsőoktatásig) működő szakképzési szervezetek, amelyek képzéseket indítanak (formális és nem formális) a falusi turizmus és a kapcsolódó ágazatok cégei számára.
3. politikai döntéshozók és állami szervek az idegenforgalom és a kapcsolódó területeken
4. a helyi vidéki közösségekben élő emberek (az szellemi kulturális örökség megőrzőjeként és közvetítőiként).

A projekt 3 szellemi terméket fejlesztett ki:

- O1 - STORIE tanulási program
- O2 - STORIE tanulási eszköz
- O3 - STORIE meglátások és tapasztalat

A STORIE Meglátások és Tapasztalatok, olyan célzott útmutatók, kézikönyvek, ajánlások, amelyek támogatják a projekt szélesebb körű bevezetését és elterjesztését. Mindegyik útmutató a projekt érintettjeinek egy meghatározott csoportját célozza, azzal a szándékkal, hogy támogassa a vidéki kisvállalkozásokat minél gazdagabb turisztikai vonzerő kialakításban és tovább fejlesztésében, felhasználva az STORIE projekt kísérleti tapasztalatait:

1. A STORIE Vidéki Turisztikai Élmények egy olyan gyűjtemény, amelyet a STORIE Learning Tool segítségével készítettek és teszteltek a partnerországokban. Célja, hogy útmutatóként szolgáljon a tapasztalatok bővítéséhez a partner- és más országokban. Ez a gyűjtemény közvetlenül a STORIE célcsoportjait és érintettjeit célozza meg.

2. A STORIE Útmutató Oktatóknak tanácsokat és ajánlásokat tartalmaz a vidéki turisztikai szektor kisvállalkozásai számára kidolgozott képzési programokhoz. Figyelembe veszi az informális képzési lehetőségeket, valamint egy lehetséges ütemtervét a formális oktatásba történő integrációnak különböző szinteken. Ez az útmutató a szakképzési szervezeteknek szól.

3. A STORIE Útmutató a döntéshozók számára ajánlásokat tartalmaz a szellemi kulturális örökségen alapuló vidéki turisztikai tapasztalatok bővítésének és marketingjének támogatásáról.

Jelen útmutató tehát az STORIE-n belül az érdekelt felek szélesebb körű meglátásainak és tapasztalatainak része.

2. Célcsoport

Az Útmutató Oktatóknak célcsoportjai:

- **Egyesületek** / a vidéki, idegenforgalmi cégeket tömörítő hálózatok – a tevékenységük a társult vállalkozások vagy tagjaik támogatására és az ágazathoz és üzleti tevékenységükhöz kapcsolódó valamennyi nézőpont szerinti tanácsadására összpontosít, ideértve az emberi erőforrás fejlesztését is.
- **Szakképzési szervezetek**, amelyek képzést nyújtanak (formális és nem formális módon) a falusi turisztikai szektor (leendő) szakembereinek - hozzáférhetnek és használhatják a projektben létrehozott e-learning platformot és képzési módszertant és bemutathatják azt a célcsoportnak.
- **Felsőoktatási intézmények**
- **Oktatáspolitikai döntéshozók** és szakértők

A partnerek mindegyik résztvevő országból megvizsgálták azokat a konkrét szervezeteket és testületeket, amelyeket a fent említett célcsoportokba tartoznak. Az egyes országokban a szereplők nagy csoportját azonosították, ezek az I. mellékletben szerepelnek.

3. STORIE: a projekt

Jelen útmutató az Erasmus+ STORIE stratégiai partnerség projekt keretében készült, a projekt 2018 és 2020 között valósult meg.

A falusi turizmus sokat tud tenni a falvak elnéptelenedése ellen, ösztönzi a környezet megőrzését és javítását, segít megtartani a „hagyományos” készségeket, növeli a közösség erejét és a helyi identitást. A jól irányított falusi turizmus nagyszerű eszköz lehet a kulturális örökség megőrzésében és népszerűsítésében, és rengeteg ember életét gazdagíthatja.

Az utóbbi években a falusi turizmus terén megfigyelhető tendencia az egyedi, autentikus élmények iránti növekvő érdeklődést és a megnövekedett minőségi elvárásokat. A falusi turisztikai kínálat azonban továbbra is rendkívül széttagolt. Nagyszámú, régióként szétszórt, többnyire családi tulajdonban működtetett vállalkozásból áll, melyek vendégszerető fogadtatást kínálnak a turisták számára, de hiányzik a következetesség a szolgáltatások minősége tekintetében, azaz a különböző szolgáltatások részleges bevonása egy kész turisztikai termékbe. A legtöbb EU országban támogatják a fenntartható turizmust, ez viszont az egész turisztikai ágazatnak csak egy kis részét teszi ki és tekintetben sok még a kihasználatlan lehetőség. A legtöbb vidéki vállalkozó nem rendelkezik sem termékfejlesztési ismeretekkel és készségekkel, sem idővel és pénzügyi forrásokkal ahhoz, hogy kihasználja ezeket az ösztönző lehetőségeket!

A legtöbb EU országban támogatják a fenntartható turizmust, ez viszont az egész turisztikai ágazatnak csak egy kis részét teszi ki és tekintetben sok még a kihasználatlan lehetőség. A legtöbb vidéki vállalkozó nem rendelkezik sem termékfejlesztési ismeretekkel és készségekkel, sem idővel és pénzügyi forrásokkal ahhoz, hogy kihasználja ezeket az ösztönző lehetőségeket.

A vidéki és ökoturizmus iránti érdeklődés növekedése új vállalkozásokat és regionális fejlődési lehetőségeket teremt, de csak azoknak, akik megfelelő stratégiával és készségekkel rendelkeznek. A turisztikai célpontok közötti éles verseny új ismereteket, készségeket és közös erőfeszítéseket igényel minden szinten - a döntéshozóktól a mikro vállalkozásokig. Egy vonzó turisztikai termék fejlesztését megkönnyítheti az együttműködés, a koordináció és a támogatás, valamint annak megértése, hogyan lehet felhasználni a régió egyedi jellemzőit egy emlékezetes turisztikai élmény létrehozásához.

A STORIE project javítja a vidéki kis vállalkozások versenyképességét azáltal, hogy fejleszti készségeiket és kapacitásukat a szellemi kulturális örökségen alapuló fenntartható turisztikai termék létrehozásában és népszerűsítésében (kézműves termékek, kulináris élmények, zene, történetek, szokások stb.).

A megtervezett tanulási program átfogó rálátást biztosít a kulturális turisztikai termékfejlesztéshez, a hatékony és fenntartható terméktervezéshez szükséges kompetenciákhoz és feladatokhoz, valamint ösztönzi a vidéki kisvállalkozások közötti együttműködést és elősegíti a helyi üzleti közösségek fejlődését.

4. A STORIE Tanulási eszköz (Learning Tool) alkalmazásának, külső és belső tesztelésének főbb eredményei és következtetései

Az alábbi lista tartalmazza egyrészt a konzorcium tapasztalatait, amit a tananyag kidolgozás során szereztek, másrészt a résztvevők visszajelzéseiből levont következtetéseket:

- A célcsoport képzéssel kapcsolatos igényeinek és elvárásainak összegyűjtése és elemzése az oktatási anyag kidolgozásának kezdetekor, a szekunder kutatás eredményei és az igények áttekintése nagyban meghatározta a képzési formát, a módszertan és tartalom összeállítását.
- A tananyagok fejlesztése előtt a keretet részletesebben meg kell határozni (pl. terjedelem, forma, stílus, közvetlen vagy formális hangnem, részletezés, szerkesztési követelmények), hogy az egységek szabványosítása során kevesebb utómunka keletkezzen.
- Minden témának elkülönült szakmai egységnek kell lennie, így elkerülhető az ismétlés, viszont minden fontos és releváns téma és tartalom kidolgozható.
- Kritikai megjegyzésként fogalmazódott meg az, hogy a kidolgozott tananyagokról szakértői értékelést kell bekérni kollégáktól/oktatóktól a szükséges minőség biztosítása érdekében.
- A dupla-körös tananyag összeállítás segíti a tartalom megértését, valamint az érdeklődés és a motiváció fenntartását az egész tanulási folyamat során.
- Amikor a tananyagot többnyelvű oktatócsoport fejleszti, a nyelvi akadályok leküzdése és a fordítások minőségének biztosítása érdekében az eredeti változat kidolgozása angol nyelven (vagy más közös nyelven) történjen, majd ez után következzen a helyi nyelvekre történő lefordítás. A tananyag helyi nyelven történő fejlesztése, majd angol nyelvre (a szerzők nyelvére) történő fordítása nagyobb erőfeszítést igényel.
- Az ún. „thin slicing” azaz „tudás morzsák” módszer megkönnyíti a fejlesztés során a célcsoport számára releváns és hasznos ismeretekre való összpontosítást.
- A résztvevők számára motiváló, hogy a blended learning módszer (a hagyományos és az online oktatás együttes alkalmazása) időben rugalmasságot kínál. Vagyis ez a vegyes tanulási (blended learning) módszer lehetővé teszi a tanulók számára, hogy bárhol, bármikor hozzáférjenek a tananyagokhoz, miközben lehetőségük nyílik, hogy személyes támogatást és útmutatást is kapjanak.
- Kockázatot jelent, hogy a tananyagok tartalma elavulhat, ez leginkább az e-marketing részre igaz.
- Létre kell hozni Facebook-csoportot vagy más népszerű online kommunikációs platformot, amelyen folyamatosan megosztják az ismereteket a képzésen résztvevők, oktatók, szakértők a vidéki kisvállalkozások alkalmazottai és szakmai szervezetek számára, valamint naprakész tartalmakat és tapasztalatokat oszthatnak meg, amelyek kiegészíthetik a „további olvasmányok” (further readings) fejezeteket.
- Az oktatóvideókat (pl. PowToon alkalmazással készült) a felnőtt tanulók szívesen fogadják, mivel ez élénkebbé és élvezetesebbé teszi a programot.

- A tananyagokat folyamatosan frissíteni kell, különösen a gyorsan változó részekhez kapcsolódó fogalmakat és módszereket, pl. e-marketing.

5. Tananyagok és ajánlások a képzési programok kidolgozásához a vidéki turisztikai ágazatban működő kisvállalkozások számára

- A felnőttekre jellemző, hogy szituációkban gondolkodnak, nagy élettapasztalattal rendelkeznek, és gyakorlati feladatok révén jobban és könnyebben tanulnak. Ezért hatékony a számukra a vegyes tanulási forma (blended learning), amely az információk és ismeretek kis részeiből, az úgynevezett tanulási snackekből, tudás morzsákból áll és kiegészül esettanulmányokkal és együttműködést kívánó gyakorlatokkal.
- A webalapú oktatási tartalom szerkezetének rugalmasnak kell lennie, jól meghatározott célok szerint kidolgozott információs csomagokkal.
- A tanulási felületnek vizuálisan vonzónak és felhasználóbarátnak kell lennie - nem mindenkinek van tapasztalata az online tanulásról.
- A tanfolyam nem lehet unalmas, változatos módszereket kell használnia - videók, fotók, játékok stb.
- A tananyag egységeknek rendszerezett és hasznos információkat kell tartalmazniuk egyszerű szavakkal, továbbá könnyen használható praktikus módszereket, amelyek könnyen feldolgozhatók, egyszerűek és olcsók.
- A rugalmas tanulási lehetőségek, pl. az igényeikhez, az előzetes tudásukhoz és a mindennapi életükhöz igazított moduláris tanulási út lesz vonzó a számukra.
- Az egyik fő hátrány a vegyes tanulási módszer (blended learning) lehet, mivel csökkentheti a tanulók motivációját, továbbá nem alkalmas mindenki vagy minden oktatást szervező számára, függetlenül a szándékunktól.
- A tanfolyamon résztvevőknek alapvető informatikai ismeretekkel kell rendelkezniük, hogy könnyen tanulják a leckéket és teljesítsék az online feladatokat. Nem tudnának tanulni maguktól, ha nem tudják, hogyan kell azt csinálni.

6. Integrálási lehetőségek az iskolarendszerű (szakképzés és felsőfokú képzés) és felnőttoktatásba

Integrálási lehetőségek általában

Az oktatóknak fel kell ismerniük, hogy az idegenforgalmi órák nem csak a tananyag bemutatásának szinterei, hanem az alakítható készségek (soft skills) fejlesztése is. A kompetencia fejlesztéséhez speciális tanítási módszertan, a jelenlegi oktatási rendszerben szerzett pedagógiai tapasztalat és intenzívebb oktató-hallgató kapcsolat szükséges. Ezért **jó alkalom arra, hogy kipróbáljuk a 4. Kreativitás Modul módszereit az iskolarendszerű oktatásban is.**

Az **Esettanulmányok és a További olvasmányok elnevezésű tananyagrészek** nemzetközi források alapján készültek. Ezeket az olvasmányokat **csoportmunkában lehet feldolgozni**, ami fejleszti az együttműködési készséget. (Házi feladatként is felhasználható)

A turisztikai szakképzési programokban elengedhetetlen egy idegen nyelv elsajátítása, az iskolák többsége lehetőséget biztosít a második idegen nyelv tanulására is, mellyel javulnak a tanulók munkaerő-piaci lehetőségei az érettségi után.

Az iskolák első vagy második idegen nyelvként tanítják az angolt. **Programunk angol nyelven is elérhető. A hallgatók az 1-3 modulunkat felhasználva javíthatják szakmai idegen nyelvi készségeiket a turizmus terén.**

A Powtoon videók segítenek **felkelteni a hallgatók érdeklődését** az egész program iránt, a modulok integrálhatók bármilyen szintű releváns oktatási programba.

Minden e-tananyag alkalmas önálló- vagy vegyes tanulásra (blended learning) is. Így **mentor-hallgató módszert is fejleszthetjük.**

6.1. Integrálási lehetőségek Magyarországon

Szakképzés

A technikumok tananyaga tantervek alapján épül fel. A képzési és tanulási követelményeket az Innovációs és Technológiai Minisztérium határozza meg minden egyes, OKJ-ban felsorolt foglalkozásra vonatkozóan. Minden szakképzési intézménynek ki kell dolgoznia egy helyi szakmai programot, duális programok esetén pedig egy képzési programot is. A program tananyaga a tanítási órák 80-85%-át fedi le, a fennmaradó 15-20%-ot szabadon lehet kitölteni és átcsoportosítani. **A STORIE 1. A „Szellemi kulturális örökség a turizmusban” modul tartalma új ismereteket ad, így hasznos lehet a Turizmus-vendéglátás ágazat szakmai képzési programjában. Az iskolák ezt az egész modult beépíthetik helyi szakmai programjukba a fakultatív tanítási órákra.**

Az időszerű tartalommal ellátott Marketing (Modul 2), vagy E-marketing és közösségi média (Modul 3) moduljaink kiegészítő anyagként képesek támogatni a szakmai oktatást. Az esettanulmányok segítenek feltárni az elmélet és a gyakorlat közötti összefüggéseket jó gyakorlatok bemutatásával.

E két modul teljes tartalma beépíthető a turisztikai technikusok szakmai képzési programjába. **Marketing és E-marketing moduljaink követelményei megfelelnek a szakképzési program központi (kötelező) követelményeinek.** (pld.: a marketing modul után a hallgatók képesek saját marketing stratégiát készíteni, marketing tervet írni, turisztikai terméket kifejleszteni, kialakítani termékük vagy szolgáltatásuk egyedi jellegét (USP-jét), összpontosítva a költségekre, az ár-képzésre, a hozam és árbevétel-kezelésre, továbbá használni a különböző e-marketing eszközöket a marketing kampányukhoz stb.)

Felsőfokú oktatás

Az „Idegenforgalom és vendéglátás” alapképzés (a diploma besorolása: Turizmusra és vendéglátásra szakosodott közgazdász) egy 3 + 1 éves tanulmányi program, amelynek fő tantárgyai a mikro- és makroökonómia, a pénzügy, a **marketing**, a számvitel, a statisztika, a **kulturális idegenforgalom**. Az alaptanulmányok mellett a hallgatók különböző szakirányokat választhatnak, például a turizmus erőforrásai, a vidéki és városi turizmus, a helyi gazdaságfejlesztés, a rendezvényszervezés.

A 7 leckés marketing modulunk felhasználható a **Marketing** alapképzéshez, mind magyar, mind angol nyelvű alapszakokon. 1. modulunk „A szellemi kulturális örökség a turizmusban” a Kulturális turizmus vagy a **Vidéki és városi turizmus** szakirány tanulmányi programjába implementálható.

A 4. modul, „A szellemi kulturális örökség turisztikai termékeinek tervezése” segíti a hallgatók kreativitásának és együttműködésének fejlesztését. Ez a modul lehetővé teszi a hallgatók számára a projektalapú tanulást, ami a termék és a szolgáltatástervezés háttéréként valósulhatna meg.

Felnőttképzés

A kormány 2020 szeptemberében egy dinamikusabb a munkaerőpiac igényeire jobban reagáló, új felnőttképzési rendszert indít. A felnőttképzés fogalmát a Felnőttképzési törvény rögzíti. E törvény értelmében minden olyan szervezett oktatás vagy képzés, amelynek célja a kompetenciaépítés és a kompetenciafejlesztés felnőttképzési tevékenységnek minősül, kivéve, ha az oktatás állami iskolákban, szakképzési intézményekben vagy felsőoktatásban zajlik. A Felnőttképzési törvény módosítása a felnőttképzés fogalmát kiterjesztette, **ami lehetővé tette, hogy a munkáltató által szervezett oktatás bejelentés alá eső felnőttképzésnek számítson.**

Az új rendszer nyújtotta lehetőség miatt a legtöbb munkaadó és szervezet új képzési programokat dolgoz ki. A járvány időszakában sok a változás a turizmusban. A felnőttképzés sokkal nehezebbé vált. A vállalkozóknak nincs annyi pénzük, hogy képezzék az alkalmazottjaikat, ezért a turisztikai egyesületeknek ezen a téren több szerepük lesz. A kisvállalkozások segítségének legjobb módja az, ha együttműködünk a Magyar Turisztikai Szövetség Alapítvánnyal, és átadjuk nekik a STORIE oktatási programunkat. Használhatják moduljainkat az idegenforgalom különböző szakmai oktatási programjaihoz. Különösen a Marketing modul és az E-marketing modul szinte minden tanulási programba beépíthető.

6.2. Integrációs lehetőségek Spanyolországban

Spanyolországban az INCUAL (spanyol rövidítése az Instituto Nacional De Las Cualificaciones) a szakmai képzések elismeréséért felelős állami szerv, melynek feladata a szakmák tartalmának meghatározása, kidolgozása és naprakészen tartása, a Szakmai Képesítések Nemzeti Jegyzékének és a hozzá tartozó Moduláris Szakképzési Katalógusnak az összeállítása. Ez a szerv végzi az új oktatási programok hivatalos akkreditációját is Spanyolországban. Az INCUAL akkreditációs munkájában részt vesz számos állami szerv és érdekelt fél. A szakmai képzések elismerésének lépései a következők: információ gyűjtése és a munkacsoport létrehozása; a képzés szakmai tartalmának megtervezése; a ráépülő képzés meghatározása; külső összehasonlítás; a minősítés jóváhagyása királyi rendeletként és frissítés. Amint megerősítést nyer, hogy a képzés megfelelő, a folyamat a Közlönyben való közzététellel fejeződik be.

Itt érdemes megemlíteni az Állami Foglalkoztatási Szolgálatot, amelyen keresztül a regionális önkormányzatok képzési lehetőségeket kínálnak munkanélkülieknek és aktív munkavállalóknak. Sokféle tanfolyamot kínálnak, a célcsoport képzésével foglalkozó magán képzési szervek javaslatot tehetnek speciális és célzott készségfejlesztő képzésekre, akár a munkához jutás, akár a munkavégzéshez releváns ismeret megszerzése, akár a leépítés elkerülése érdekében. Mivel az idegenforgalom fontos mind Extremadura, mind Spanyolország gazdaságában, különféle tanfolyamokat ajánlanak ezen a területen. A jelenlegi STORIE projekt tantervét nem lehetett beágyazni egyetlen meglévő formális képzésbe sem, ugyanakkor készség fejlesztése és kompetenciái relevánsak, amennyiben azt a jövőben hivatalos képzésként ismerik el.

A formális képzések elismerésének folyamata időigényes, hosszú és bonyolult. A STORIE projekt tantervének formális elismerése rövidtávon nem lehetséges. További lehetőség, a tanterv és a tananyag tartalom integrálása a már meglévő NQF által elismert kurzusokba. Ez nem eredményezi a STORIE új képzésként való elismerését, de lehetővé teszi a hallgatók számára, hogy a meglévő tanfolyamok és tantervek részeként hozzáférjenek a tartalmához, így a szakma szerves részévé váljon, ami közvetett módon a STORIE program készség és kompetencia-fejlesztő tananyagának formális elismerését jelenti majd. A formális elismerés ilyen módon történő megszerzése, azaz először a készségfejlesztés beépítése a szakképzési testületek meglévő tanfolyamaiba, majd egy meghatározott szakmai és/vagy folyamatos képzési tanfolyam kialakítására kell törekedni az NQF-hez igazítva, a leginkább megvalósítható Extremadura/Spanyolország esetében. Jelenleg több szakmai képzés van az extremadurái iskolákban a turizmushoz és a vendéglátáshoz kapcsolódóan, melyek profitálhatnak a STORIE tantervének kidolgozott tananyagokból.

6.3. Integrálási lehetőségek Cipruson

Számos lehetőség van a STORIE tanulási program vagy annak egy részének integrálására a ciprusi formális oktatásban:

Beilleszthető a szakképzési intézmények és egyetemek tanulmányi programjaiba, ahol turizmus menedzsmentet, szállodavezetést és ehhez kapcsolódó tantárgyakat oktatnak. Bár minden tanulmányi programnak megvan a tanterve, az oktatók szabadon választhatják meg a tananyagforrásokat és eszközöket. A STORIE mind a 4 modulja potenciálisan integrálható a felsőoktatási intézmények tananyagaiba, és gazdagítja a képzési kínálatot. Az 1. modul különösen hasznos lehet a kulturális idegenforgalmat érintő tanulmányi programokban. A 2. és a 3. modul releváns minden idegenforgalomra/szálloda/vendéglátás irányítására összpontosító tanulmányi program esetében, míg a 4. modul a kreativitási technikákkal foglalkozik, ami felhasználható a turisztikai szektoron kívüli tanulmányi programokhoz is.

A felsőfokú szakmai képzést nyújtó oktatási intézményekben a tananyag törzsét a Ciprusi Pedagógiai Intézet szabványosítja és határozza meg. A tanárok bevezethetnek további tananyag elemeket is, viszont kevés az az idő, amit ezekhez a speciális projektekhez felhasználhatnak. A STORIE tananyagai, különösen az esettanulmányok és a modulok videói gazdagíthatják a képzési programokat, vagy felhasználhatók speciális projektekhez tananyagként, különösen a „Szolgáltatások” és a „Szálloda és vendéglátás” tanulmányi területeken.

Cipruson számos olyan vidéki kisvállalkozás van, köztük falusi turizmussal foglalkozók, amelyeknek folyamatos tanulásra van szükségük ahhoz, hogy versenyképesek maradjanak és megfeleljenek a fogyasztók változó igényeinek, valamint naprakészen lépést tartsanak a technológiai fejlődéssel és a marketing trendekkel (pl. e-

marketing). A felnőttképzés területén ők a STORIE tananyag fő célcsoportja. A leendő vállalkozók (akik jelenleg alkalmazottak) is, profitálhatnak a STORIE által kínált tanulási lehetőségekből.

A tanulni vágyó felnőttek önállóan tanulmányozhatják a STORIE tananyagait, mivel ez a tanulási felület szabadon elérhető az interneten, viszont tájékoztatni kell őket a létezéséről, továbbá támogatást biztosítani a számukra a tanulási folyamatban. Ezt a tanácsadó és támogató szerepet játszhatja a helyi STORIE partner (LD), valamint egyesületek és más szervezetek is, amelyek tájékoztatást kaptak a projektről a megvalósítás során (pl. Larnacai Női Szövetség), valamint felnőttképzési központok, amelyek a STORIE-hoz hasonló képzési programokat kínálnak (Marketing, Turizmus-menedzsment, Vállalkozás stb.).

A személyes tanulási tevékenységre épülő STORIE tananyagok használatát a ciprusi Emberi Erőforrás Fejlesztési Hatóság támogathatja mind a vállalaton belüli, mind a több vállalatra kiterjedő képzés esetén, ezáltal megkönnyítve a tanulók és a vállalataik számára a lehetséges képzési ajánlatok elérését.

6.4. Integrálási lehetőségek a formális oktatásba Litvániában

Szakképzés

Litvániában a szakképzési programokat úgy fejlesztették ki, hogy azok tanulási eredmény-alapú és modulárisak legyenek. Habár a szakképzés iskolarendszerű, a vállalkozásoknál zajló gyakorlati képzés egy jelentős részt tesz ki. A gyakorlati képzés az egész szakmai képzésre fordított idő körülbelül 70%-át teszi ki. A szakoktatást és szakképzést alsó középfokú (ISCED 2), felső középfokú (ISCED 3) és középfok utáni (ISCED 4) szinten kínálják. A szakképesítés megszerzéséhez a tanulók meghatározott vizsgát tesznek, amelyet követően szakmai bizonyítványt kapnak. A felsőoktatásban zajló szakképzés-orientált programokkal az alapképzésen lehet folytatni a tanulmányokat. (ISCED P-655). Ezeket a képzéseket a főiskolák biztosítják, illetve egyfajta felsőfokú szakképzési intézmény.

Falusi turisztikai szervező moduláris szakképzési program. A program a következő kurzusokból áll: szolgáltatás-marketing, humán erőforrás menedzsment, litván kultúra, hagyományok és szokások. Ezek jól kiegészíthetők a STORIE program megfelelő moduljaival. A gyakorlati képzést oktatási műhelyekben és vidéki turisztikai szolgáltatásokat nyújtó vállalkozásoknál szervezik meg. A program képesítési szintje 4.

Szabadidős szolgáltatások képzési program. A tananyag a következőket tartalmazza: a nyaralók igényeinek azonosítása, a megszervezett szabadidős tevékenységek értékelése, a szabadidős tevékenységek tervezése és rekreációs csomagok összeállítása, a rekreációs szolgáltatókkal és ügyfelekkel való együttműködés, szabadidős termékek/szolgáltatások marketingje, új szabadidős tevékenységek marketingje. A program képesítési szintje 4.

Felsőoktatás

A felsőoktatás egyetemi és főiskolai képzésre osztható. Az egyetemek elméleti oktatást kínálnak, amellyel nemzetközi Alap-Master-PhD fokozatot lehet szerezni. A főiskolák felsőfokú végzettséget adó tanulmányokat nyújtanak, és szakmai alapképzést lehet szerezni.

- Turisztikai üzleti program a Klaipeda Állami Főiskolán. Képzettségi fokozat - szakmai alapképzés. A program felkészíti a modern idegenforgalmi szakembereket a szállás, az utazás és a szabadidőszervezés, valamint az információ nyújtás területén végzett munkára, továbbá képessé teszi őket, hogy racionálisan használják fel a turisztikai és rekreációs erőforrásokat; elemezni és értékelni az üzlet megismeréséhez szükséges turisztikai folyamatokat és eszközöket a gyorsan változó piaci körülmények között; kutatást végezzen ezen a területen; kövesse a jogszabályokat, fejlesszen ki egy innovatív, éleslátó és társadalmilag felelős turisztikai vállalkozást. Modulok: Menedzsment, Kulturális örökség és kreatív turizmus, Turisztika-marketing és piackutatás és egyéb.
- Turisztikai és vendéglátó program a Graičiūnas Management School-ban. Képzettségi fokozat - szakmai alapképzés. Modulok: turisztikai földrajz és erőforrások, turisztikai cégek adminisztrációja, turisztikai információs rendszerek, szabadidő-szervezés, etnikai kultúra stb.
- Idegenforgalom és rekreáció szak található a Klaipeda Alkalmazott Társadalomtudományok Egyetemen, valamint annak kihelyezett tagozatain Kaunasban és Vilniusban. Szakképesítés - üzleti menedzsment

szak. A program célja idegenforgalmi és rekreációs üzleti szakemberek képzése, akik képesek önállóan turisztikai vállalkozás létrehozására és irányítására, idegenforgalmi projektek megvalósítására, szállodai vendéglátói feladatok megszervezésére, felelősségteljes cselekvésre a nemzeti és nemzetközi turisztikai piacokon. Tantárgyegységek: Turisztikai erőforrások, Turizmus alapjai, Marketing, Turisztikai üzleti tevékenység, Vendéglátó-ipariszolgáltatások, Turisztikai információs rendszerek, Értékesítés-menedzsment, Társadalmi kutatási módszertan, Ökoturizmus stb.

- Rekreáció és turizmus a Klaipedai Egyetemen. Képzettségi fokozat – Üzleti menedzsment alapképzés. A program célja magasan képzett turisztikai és rekreációs szakemberek felkészítése, akik megfelelő tudással rendelkeznek a rekreáció és az idegenforgalom üzemeltetésében, szolgáltatások nyújtásában, képesek fenntartani és javítani a rekreációs és turisztikai szolgáltatások minőségét. Modulok: Turizmus és rekreáció bemutatása, Kulturális örökség, Rekreációs turisztikai struktúra, Rekreáció és turizmus terepgyakorlata, Rekreációs és turisztikai kutatás, Rekreációs és turisztikai marketing stb.
- Kulturális örökség és turizmus az Európai Bölcsészettudományi Egyetemen (Vilnius). Képzettségi fokozat – Bölcsész Alapképzés. A program célja széles körű egyetemi tanulmányokkal rendelkező szakemberek képzése a kulturális örökség területén, annak ismeretével és megértésével, kifejezetten igazodva a mai társadalom igényeihez az idegenforgalom területén.
- Turizmus menedzsment és örökség a Mykolas Riomeris Egyetemen (Vilnius). Képzettségi fokozat – Üzleti menedzsment alapképzés. A tanulmányi program célja olyan szakemberek képzése, akik ismerik a fenntartható turizmus menedzsment alapelveit, valamint a kulturális és természeti örökség sajátosságait, képesek alkalmazni a megszerzett ismereteket a gyakorlatban a turizmus marketing és a szolgáltatásmenedzsment stb. területén.

Felnőttoktatás

A non-formális felnőttképzés Litvániában az egyén és a társadalom érdekeihez igazodva zajlik, különféle programok alapján a szakértelem javítása és további kompetenciák megszerzése érdekében 18 éven felüliek számára.

Non-formális oktatási programok felnőtteknek, amelyekbe a STORIE tanulási programja is bevonható:

- Az Idegenforgalmi Cégek Adminisztrációja a Graiciunas menedzsment iskola szakmai készségfejlesztő programja (www.avm.lt). A program célja ügyviteli szakemberek képzése idegenforgalmi cégek számára.
- Falusi turizmus üzleti program, amely ismereteket nyújt a falusi turisztikai vállalkozások nyilvántartásba vételéhez, szervezési és fejlesztési feladataihoz, továbbá szállás-, vendéglátás és szabadidős szolgáltatások megszervezéséhez. Ez a Šiaulių Állami Főiskola (www.svako.lt) képzése.
- Felkészülni a fenntartható (kulturális és ökológiai) turisztikai szolgáltatások nyújtására a turisztikai területeken – ez egy általános készségfejlesztő program a vilniusi Regionális Fejlesztési Ügynökségnél. A program célja a kis- és középvállalkozások munkájában résztvevők kompetencia fejlesztése, akik ezt eredményesen tudják majd használni vonzó turisztikai célpontok már működő vagy új vállalkozásainál. A hangsúly a fenntartható fejlődésen, a kulturális örökség védelmén és ezek idegenforgalommal való kölcsönhatásán van.
- Turisztikai szervező képzési program - egyéni szakmai fejlesztési program a druskininkai „profesijų spektras” -nál (www.goda.lt). A turisztikai szervezők megismerkedhetnek a turisztikai tevékenységek, szabadidős és egyéb rendezvények szervezésével, továbbá szokásokkal és hagyományokkal.

Projekttel nagyszámú felnőttet akarunk elérni a kidolgozott tanulási eszköz segítségével a litván vidéki turisztikai egyesület (LCTA) tagjain keresztül. A célcsoport tagjainak nagy része olyan korban van, ami megnehezíti, hogy versenyképesek maradjanak. Ezért ez a projekt és az ehhez kapcsolódó felhasználóbarát platform létrejötte nagyon fontos ennek az ágazatnak. A téma és az összes modul tökéletesen megfelel a litván vidéki turisztikai egyesület tagjai által támasztott igényeknek.

Az LCTA tagjainak sokszor vannak kérdései az e-marketing témákkal kapcsolatban, emellett sok tag motivált abban, hogy új turisztikai termékeket hozzon létre ügyfeleinek. Ez a tanulási eszköz tökéletes megoldás lesz a falusi turisztikai szolgáltatók számára, hogy új tudást és ötlet adjon ahhoz, hogyan lehet a szellemi kulturális örökséget beépíteni a mindennapi munkába. A litván vidéki turisztikai egyesület folyamatosan szervez

képzéseket különböző témákban. Az LCTA a STORIE projekt eredményeit felhasználva terjeszti az új ismereteket a szellemi kulturális örökség napi munkába való integrálásának lehetőségeiről, továbbá a marketing, az e-marketing előnyeiről és a kreativitás fontosságáról.

A projektről és annak tanulási eszközéről tájékoztatjuk az egész Litvániát behálózó turisztikai információs központokat, akiknek jó kapcsolata van a régiók kisvállalkozóival és küldetésük a kisvállalkozók versenyképességének fenntartása.

6.5. Integrálási lehetőségek Horváthországban

Szakképzés

A horvátországi továbbképzések elismeréséért felelős állami szerv a Szakképzési és Felnőttképzési Ügynökség 2010 óta. Ez a szerv a szakképzés minőségét biztosító európai referenciakeret alapján dolgozik, felelős továbbá a szakoktatás és a szakképzés minőségének javítását szolgáló keret kidolgozásáért, a minőség biztosítását szolgáló eszközökkel együtt. A szakoktatási intézmények tanterve meghatározza a tanulási eredmények elsajátításának ütemét és időrendjét a kapcsolódó tanítási témákkal, a tanulási és tanítási módszerekkel, a nyomon követés, a számonkérés és az értékelés módszereivel, valamint olyan közös tevékenységekkel és horizontális témákkal, amelyek hozzájárulnak a tanulási eredmények eléréséhez.

Az Ügynökség feladata a felnőttképzési rendszer eleminek fejlesztése, úgymint elemző, fejlesztő és kutatási tevékenységek; a megfelelő szakmai és munkaszervek javaslatainak összehangolása; szakmai és tanácsadó munka a felnőttképzési intézmények felé; részvétel az értékelési, önértékelési és külső értékelési eljárásokban; módszertan a felnőttképzési programok kidolgozásához; együttműködés és részvétel ösztönzése a felnőttképzési rendszer fejlesztésével kapcsolatos programok és projektek végrehajtásában; a felnőttképzési rendszer alkalmazottainak képzése és szakmai fejlesztése. A Horvát Foglalkoztatási Szolgálat a horvát állam által fenntartott intézmény, amely tanfolyamokat szervez munkanélküliek és munkavállalók számára. Ez a szervezet sokféle kurzust kínál, a célcsoport képzésére elkötelezett magán képzőszervek konkrét és célzott tanfolyamokat javasolhatnak készségek fejlesztésére, akár egy munkára való kiválasztás elősegítésére, akár olyan, a munkavállalás szempontjából releváns készségek fejlesztésére, amelyek segítenek elkerülni a munkavállalónak, hogy feleslegessé váljanak. A STORIE tananyaga beépíthető a falusi turizmuson alapuló bármely működő formális képzési ajánlatba, de maga az elismerési folyamat időigényes lehet. A folyamat gyorsítható, ha először a meglévő szakképzési kurzusokon sajátítják el ezeket a készségeket, majd az intenzitást növelheti speciális szakmai és/vagy továbbképző tanfolyam kidolgozása.

Felsőoktatás

A bolognai rendszer szerint a Menedzsment az alapképzés szakmai tanulmánya - fő területe: Menedzsment a falusi turizmusban - három évig, azaz hat félévig tart. A tanulmányi program értéke 180 kredit (ECTS), a STORIE tananyaga a következő tantárgyakban használható: Falusi turizmus és kulturális örökség, Turisztikai marketing, Turisztikai és vendéglátóipari vállalkozások a falusi turizmusban, Falusi turizmus, és Természeti örökség, E-marketing a turizmusban.

Felnőtt oktatás

A Horvátországban ma a felnőttképzés egyik kulcsintézménye a Szakképzési és Felnőttképzési Ügynökség. A Szakképzési és Felnőttképzési Ügynökségről szóló törvény szerint (ez az Ügynökség veszi át az előző Felnőttképzési Ügynökség feladatait) az Ügynökség feladata a felnőttképzési rendszer elemeinek fejlesztése, úgymint elemző, fejlesztő és kutatási tevékenységek; a megfelelő szakmai és munkaszervek javaslatainak összehangolása; szakmai és tanácsadó munka a felnőttképzési intézmények felé; részvétel az értékelési, önértékelési és külső értékelési eljárásokban; módszertan a felnőttképzési programok kidolgozásához; együttműködés és részvétel ösztönzése a felnőttképzési rendszer fejlesztésével kapcsolatos programok és projektek végrehajtásában; a felnőttképzési rendszer alkalmazottainak képzése és szakmai fejlesztése. STORIE projekt eredményeit felhasználva új ismereteket nyújthatók a szellemi kulturális örökség napi munkába való integrálásának lehetőségeiről, továbbá a marketing, az e-marketing előnyeiről és a kreativitás fontosságáról.

7. Záró megjegyzések

A STORIE mind a 4 modulja potenciálisan integrálható a szakképzés, a felsőoktatási intézmények tananyagaiba, valamint gazdagíthatja a felnőttképzés kínálatát. Az 1. modul különösen hasznos lehet azokban a tanulmányi programokban, amelyek a kulturális turizmussal foglalkoznak. A 2. és a 3. modul releváns minden idegenforgalomra/szálloda/vendéglátás menedzsmentre összpontosító tanulmányi program esetében, míg a 4. kreatív technikkal foglalkozó modul adaptálható a turisztikai szektoron kívüli tanulmányi programokhoz is.

Még akkor is, ha nem sikerül nemzeti szinten elismertetni a képzési programot minden országban külön formális képzésként, a program részben vagy egészben nagyon jól integrálható a meglévő oktatási programokba.

A tantervnek és a tanulási tartalomnak számos integrációs lehetősége van a nemzeti szinten elismert, működő kurzusokba, szakképzési és felsőoktatási, valamint felnőttképzési programokba. Ez nem eredményezi a program új képzésként való elismerését, de lehetővé teszi a hallgatók számára, hogy a meglévő tanfolyamok és tantervek részeként hozzáférjenek annak tartalmához, ami által a STORIE készségeket a képesítés és a szakma szerves részévé teszi. Ez a készségek és kompetenciák közvetett formális elismerését jelenti majd.

Az oktatóknak fel kell ismerniük, hogy az idegenforgalmi órák nem csak a tananyagok értelmezése, hanem a készségek fejlesztése is. A kompetencia fejlesztéséhez speciális tanítási módszertan, a kortárs pedagógiai tapasztalat és intenzívebb oktató-hallgató kapcsolat szükséges.

Minden esettanulmány és további olvasmány nemzetközi forrásokat és kitekintést kínál. Ezeket az olvasmányokat csapatmunkaként lehet feldolgozni, így fejleszti az együttműködést.

A Powtoon videók segítenek felkelteni a hallgatók érdeklődését az összes modul iránt, integrálhatók bármilyen oktatási szintű releváns tanulmányi programba.

A STORIE tanulási program és tanulási eszköz javítani fogja a magas színvonalú képzéshez a hozzáférést a vidéki vállalkozásokban dolgozó emberek számára, továbbá elősegíti a tanulás sokféle megközelítését, ami a kulcskompetenciák - vállalkozói szellem, kulturális tudatosság, digitális és tanulási készség - további erősödéséhez vezet.

1.sz. melléklet: A célcsoportok országspecifikus bemutatása

2.1. Magyarország

1. Egyesületek

Magyar Turisztikai Szövetség Alapítvány (www.magyarturisztikaiszovetseg.hu) egy ernyőszervezet, amely 37 nagy turisztikai egyesületet tömörít Magyarországon. A fő céljai közé tartozik képzések lebonyolítása, készség és kompetencia-fejlesztés. Jelenleg online tanfolyamokat kínál, de 2021-től workshopjai és képzései is lesznek. Ez a Szövetség, mint „egyesületek szövetsége”, lehetőséget kínál az idegenforgalom különböző szegmenseiben érdekelt feleknek tájékoztatói, képzési és továbbképzési igényeinek összehangolására, hogy ne legyenek párhuzamos fejlesztések. Egy olyan platform létrehozásán dolgozik, amely valamennyi tagszervezetüknek és az egész magyar turizmus számára hasznos szolgáltatásokat nyújt.

Ezekon kívül van egy olyan érdekvédelmi szervezet, amely kifejezetten a falusi turizmussal foglalkozik Magyarországon. Ez a Falusi Turizmus Országos Szövetsége (www.falusiturizmus.eu)

A helyi és regionális Turisztikai Desztinációs Menedzsment (TDM) szervezetek is részt vesznek a turisztikai szereplők készségeinek fejlesztésében, ösztönzik az együttműködést, képzések, konferenciák vagy workshopok szervezését. Nagyon sok TDM szervezet van Magyarországon, ezeket a Magyar TDM Szövetség tömöríti (www.mtdmsz.hu)

2. Szakképzési intézmények

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium 2019-ben új stratégiát indított a szakoktatás és szakképzés számára „Szakképzés 4.0 - A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája” címmel. Alapelve a szakoktatás és -képzés új szabályozása, amelyet a 2020/2021-es tanévtől vezettek be. A felépítést és a követelményeket az Innovációs és Technológiai Minisztérium határozza meg. A minisztérium háttérintézménye a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal (NOVETAL). <https://www.nive.hu>.

A NOVETAL részt vesz a szakképzésre és a felnőttképzésre vonatkozó jogszabályok kidolgozásában, az Országos Képzési Jegyzéket (<https://www.nive.hu/>) előkészíti jóváhagyásra és közzétételre, figyelemmel kíséri végrehajtását és javaslatokat tesz annak módosítására vagy aktualizálására. A NOVETAL célja (többek között) a fiatalok és felnőttek oktatásával kapcsolatos jó gyakorlatok, oktatási anyagok és források megosztása egy nemzetközi közösségben.

A NOVETAL Magyarországon 44 szakképzési központot és több mint 350 szakképzéssel foglalkozó iskolát működtet (<https://www.nive.hu/>), amelyek EQF 4 és 5 (EKKR) szintű képesítéseket kínálnak. A szakképző iskolák képzési programjai aktualizáltak és amennyire csak lehetséges a munkaadók igényeihez igazították. A szakiskolai végzettség 3 év múlva érhető el, ami EQF4-es szint. Az így szakmai végzettséget szerzők beléphetnek a munkaerőpiacra, vagy választhatják, hogy további 2 évet tanulnak a technikumban egy külön programban. Alapvetően a technikum öt év. A technikum befejezése után a hallgatók középiskolai érettségi bizonyítványt és technikus oklevelet kapnak, ötvözi a középiskolai gimnázium, a szakmát betöltő középiskolai és a középfokú szakképzési programok és a HuQF (EQF) 5. szintű középiskolai végzettség megszerzésének előnyeit.

A turisztikai órák hallgatói interdiszciplináris szakmai és általános oktatást kapnak a kerettanterv alapján. Az új szabályozás szerint a fiatalok 2 különböző szakképzési programot választhatnak a turizmusban, amelyek szerepelnek a szakmák nyilvántartásában. Vannak szálloda és turisztikai technikusok. A szállodai képzési program egy 3 éves képzési program, amelyet Magyarország 7 szakképzési központjában lehet elsajátítani. Az idegenforgalmi technikus - amely ötéves szakképzési program - az ország 28 szakképzési központjának 39 iskolájában tanulható meg. A technikus bizonyítvány lehetővé teszi a diákok számára, hogy tanulmányait a felsőoktatásban folytassa.

3. Felsőoktatás

A felsőoktatási tanulmányokat kétféle felsőoktatási intézményben kínálják, egyetemen és főiskolán, mindkettő három képzési szinten kínálhat kurzusokat: alapképzés, mesterképzés és doktori képzés.

Jelenleg az intézmények egy alapképzési programot indíthatnak: Turizmus és vendéglátás, amely hat félév, plusz egy félév összefüggő szakmai gyakorlat. A turisztikai és vendéglátóipari szakot sikeresen befejezett hallgatók turisztikai és vendéglátóipari szakirányú közgazdász diplomát szereznek. Ez a 3,5 éves program az ország 17 különböző intézményében (egyetemen és főiskolákon egyaránt) elérhető. Ez a fokozat az EQF (Európai Képesítési Keretrendszer) (<https://www.felvi.hu/>) 6. szintjén van.

Az idegenforgalom területén egy mesterképzés érhető el Magyarországon: Turizmus Menedzsment MA, ez a program 8 egyetemen található. (<https://www.felvi.hu/>). A felsőoktatásban folytatott szakképzési programok nyitottak a felnőttek számára nappali, levelező vagy távoktatásban.

Az elméleti és módszertani ismeretek fejlesztésének további lehetősége a PhD program, vagy a posztgraduális specializációs programban való részvétel. A közgazdaságtudományok csoportján belül a posztgraduális szakirányú programok többsége a borturizmusban, az egészségturizmusban, a rendezvényszervezésben és a regionális turisztikai menedzsmentben érhető el (általában párhuzamosan az intézmények ajánlataival az alap- vagy mester turisztikai programok specializálására).

4. Oktatáspolitikai döntéshozók és szakértők

Magyarországon a Magyar Turisztikai Ügynökség (www.mtu.gov.hu) biztosítja a turizmus szakmai irányítását, a stratégiai tervezéstől a megvalósítás támogatásáig. Ez az ügynökség nemzeti hatáskörbe tartozó állami szervezet. Feladatai közé tartozik a képzések, workshopok szervezése vagy a mások által szervezett turisztikai workshopok szakmai felügyelete (például a KONTAKT), pl. termékfejlesztés is.

Az útmutató mellékletének további fejezetei angol nyelven elérhetőek.

2.2. Extremadura, Spain

1. Associations

There are several associations active in the region, some covering the whole region, others focussing on specific areas within the region. Here we only highlight those covering the whole region:

- Tourism Cluster Extremadura: cluster representing over 500 SMEs and organisations from the tourism sector in the region (<http://clusterturismoextremadura.es/>)
- AGTEX Association of Extremadura Tourism Guides, for Professionals with the official authorization, who provide cultural, artistic, historical and geographical information services to tourists who hire them for such purposes in the territory of Extremadura (<https://www.turismoextremadura.com/es/organiza-tu-viaje/AGTEX-Asociacion-de-Guias-Turisticos-de-Extremadura/>)
- FEXTUR Extremadura Federation of Rural Tourism, focussing on activities and tourism services in the rural areas of the region.
- CETEX Confederation of Tourism of Extremadura, representing businesses and organisations related to hospitality and restaurant services (<http://www.cetex.es/sobre-cetex/>).
- SETEX Business association of hospitality and tourism in Extremadura, representing businesses related to tourism, hospitality and restaurant services (<http://hosteleriayturismoextremadura.com/>)

2. VET organisations

There are 2 specific VET centres dedicated to hospitality and tourism in the region.

I.E.S. Hospitality and Tourism (<https://ieshyturismo.educarex.es/index.php/informaci%C3%B3n>) is located in the town of ORELLANA LA VIEJA, northeast of the province of Badajoz. The school was created in 1992, teaching for the first time the experimental subjects of Cooking and Reception. Currently, it is fully consolidated as the only educational center of the Regional Government of Extremadura that is dedicated exclusively to impart Formative Cycles of the Hospitality and Tourism family, framed within the current Regulated Vocational Training.

It provides the following intermediate Vocational Education and Training cycles:

- The intermediate VET Cooking and Gastronomy, focuses on carrying out pre-processing, preparation, conservation, termination/presentation and service related to kitchen production.
- The intermediate VET Restaurant Services, focuses on carrying out the activities of preparation, presentation and service of food and beverages.

Escuela Superior De Hostelería y Agroturismo de Extremadura (<https://extremaduratrabajo.juntaex.es/eshaex>). To offer the hospitality sector a model of innovation in training that trains professionals in the sector at all educational levels, achieving the highest qualification for the entire pyramid of workers in the sector, with special emphasis on language teaching. It is also a National Reference Centre for Agrotourism. It offers:

- Formal VET training cycles: Intermediate VET in Restaurant services.
- Courses for unemployed persons aimed at providing them with the professional certificates in the VET cycles related to Hospitality and Restoration Services.
- Continuous training for staff of the sector development of training plans for acquiring skills in various sectors of economic activity, or specific professional skills of interest to a specific sector.

The following VET cycles are offered across a range a different VET centres, but without being a centre specialising in the cycles related to hospitality and tourism, the following cycles are offered across 14 VET centres:

- Basic VET in Restoration Services, support in the culinary production processes and carry out the basic operations of reception, storage and distribution of raw materials in suitable maintenance conditions until their use.
- Intermediate VET Cooking and Gastronomy (see above).
- Intermediate VET Restaurant Services (see above).

3. Tertiary education institutes

I.E.S. Hospitality and Tourism (see above) also offers a Higher Education VET cycle in tourism management, focussing on managing tourism accommodations.

Escuela Superior De Hostelería y Agroturismo de Extremadura (see above) also Higher education VET in kitchen management; Higher education VET in Restaurant Services.

The following Higher Education VET cycles are offered across a range a different VET centres, but without being a centre specialising in the cycles related to hospitality and tourism, the following cycles are offered across 3 VET centres:

- Higher education VET Tourism Guide and Tourism Assistance, provides competences to plan and promote tourist destinations as a guide on the spot or as a hostess or hostess in terminals, means of transport and events.
- Higher education VET on Tourism Information and commercialisation, provides skills to identify opportunities for local development and the creation of new tourism products and services, and develop activities related to the commercialisation of these products and services.
- Higher education VET on Travel Agencies, provides all competences and skills needed in the activities of travel agencies, both travel related as well internal management related ones.
- Higher education VET in Restaurant Services, prepares for intermediate management positions for kitchen production and services and for food and beverage services.
- Higher education VET in tourism management (see above).

The University of Extremadura (<https://www.unex.es/conoce-la-ueex/centros/feet/titulaciones/info/presentacion?id=1408>) has a bachelor degree on on Tourism, which gives students the skills to be able to direct, manage, plan and execute a wide range of professional profiles within the characteristic areas of the world of Tourism. It also offers a Master in Management and Organisation of Tourism Resources, which prepares students for managing tourism organisations and companies (<https://www.unex.es/conoce-la-ueex/centros/feet/titulaciones/info/presentacion?id=1412>).

4. Educational policy makers and experts

Educational and training competences in Spain are transferred to the Autonomous Communities and thus managed on regional level (within the framework of the National Qualifications Framework). It is the Regional

Ministry of Education and Employment that is in charge of the design and implementation of the VET policy and training in the region. <http://www.juntaex.es/con04/>

The Regional Ministry of Culture, Tourism and Sports is in charge of tourism policy and promotion of the region as a tourism destination. <https://www.turismoextremadura.com/>

Tourspain (<https://www.tourspain.es/en-us>) is the public body on national level, responsible for marketing Spain as a travel destination in the world.

2.3. Cyprus

1. Associations

- Cyprus Agrotourism Company was established by Cyprus Tourism Organisation (the main governmental body responsible for the tourism sector), aiming to coordinate rural tourism activities on the island. The Company started with only 7 members and had over 80 members (owners or renovated rural houses adapted for tourism), 100 traditional houses and boutique hotels in 60 villages around Cyprus in 2019. www.agrotourism.com.cy;
- Cyprus National Rural Network aims to increase participation in the effort for rural development, to improve the quality of the rural development policy, and to increase the awareness and knowledge on the benefits of rural development policy. It operates as a platform for as a platform for collecting and disseminating information and technical knowledge for promoting rural development: http://www.moa.gov.cy/moa/da/ead/ead.nsf/home_el/home_el?opendocument
- Women Association of Rural Larnaca (WARL) is a non-profit organisation (NGO) established in 2004. The main purpose of the Association is to promote the entrepreneurship of its members and to maintain the Cypriot traditional customs and the traditional authentic local products. WARL currently has about 400 members (women from rural mountainous District of Larnaca dealing with production of local traditional products). WARL organizes an annual festival for promoting traditional products, organizes training and study visits for its members, participates in European programs. www.warl.eu

In addition to the above associations and networks, local/ regional development agencies are also involved in promoting and supporting rural businesses.

2. VET organisations

A number of technical schools and colleges in Cyprus offer VET programmes focused on tourism and hospitality management, including:

- Intercollege – 2-year programmes of Hotel and Tourism Management, Culinary Arts;
- College of Tourism and Hotel Management – 2-year programmes of Travel and Tourism Administration, Hotel Administration,
- Akademia College – 2-year programmes of Hotel Administration,
- “Tourist agency and hotel clerks” and “Hotel and catering – cooks and waiters” study programmes at several technical schools (2nd Technical School Nicosia, Technical School Makarios III Nicosia, 1st Technical School Nicosia, etc.)

3. Tertiary education institutes

In Cyprus, tertiary education is provided by universities and colleges: 3 public universities, 5 private universities, and over 40 institutes and colleges - public and private institutions of tertiary education.

As tourism is a very important sector of Cyprus economy, various tourism-related study programmes are offered by the majority of tertiary education institutes, for example:

- Cyprus University of Technology offers Bachelor degree and Doctoral study programme of Hotel Management and Tourism,
- European University Cyprus offers Bachelor degree study programme of Hotel Management,
- University of Nicosia offers Bachelor programmes of Hospitality Management and Tourism, Leisure and Events Management,
- Larnaca College offers Bachelor programme of Hospitality and Tourism Management and MBA Hospitality Management

4. Educational policy makers and experts

The Ministry of Education, Culture, Youth and Sports is the main body responsible for the policies in the field of education in Cyprus: <http://www.moec.gov.cy/en/>.

The Deputy Ministry of Tourism is the strategic and supervisory authority of the tourism sector, which among other responsibilities promotes tourism education and training: http://www.tourism.gov.cy/tourism/tourism.nsf/home_en/home_en?OpenForm

The Human Resource Development Authority of Cyprus (HRDA) is in charge of managing training funds in Cyprus. The system relies on compulsory contributions paid by all employers and subsidises in-company and multi-company training programmes: <http://www.hrda.org.cy>.

2.4. Lithuania

1. Associations

Chamber of Agriculture of the Republic of Lithuania (<https://zur.lt/>). The organization has been actively working since 1991 and organizing the social dialogue between Lithuanian rural people, farmers and the state. The Chamber unites 42 agricultural organisations. The main goal of the Chamber of Agriculture is to make Lithuanian agriculture modern and able to compete in the markets. These past thirty years Chamber applied rural development programs, protected and renewed the living environment of the county people. Important their activities are the organization of training and consultations on agriculture, accounting, receiving support, sustainable farming and alternative activities in countryside, also recently they have been intensively installing distance learning. The Chamber of agriculture as a social partner is involved in the vocational training, because they have a function to assess students' competencies in the assessment stages.

Lithuanian countryside tourism association (LCTA) is a national level association uniting more than 50% of countryside tourism service providers in Lithuania, having almost 400 members. Main goals and activities of the association are to represent interests of the Association members at management institutions and other organizations, to coordinate the development of rural tourism in Lithuania and to analyse the demand for rural tourism services within the country and abroad. LCTA also organizes workshops, conferences, fairs, exhibitions, prepares methodical means for the rural tourism sector and information bulletins on the activities of the Association and its members. (www.countryside.lt)

Tourism information centres (<https://www.lithuania.travel/lt/offices>), that are located in almost each city and district. Their mission is to provide informative and practical information to business entities thus contributing to the establishment of new enterprises in districts. They are organizing training and consultations for the tourism sector providers', collecting, accumulating and providing free information about the tourism services, visited objects and places, and cultural heritage in the districts.

2. VET organizations

King Mindaugas Vocational Training Centre (<https://www.kaupa.lt/>) is the largest and most popular vocational training institution in Lithuania. Promising professions in the fields of beauty, health, social welfare and business are offered to be acquired here. School is a modern and dynamic educational institution that quickly and responsibly responds to any changes in the labour market and fearlessly applies innovative forms of education. The Centre provides initial and continuous vocational training, basic and secondary education, pre-school and pre-primary education, as well as other educational services. The school offers professional training for the event and leisure service organizer, guest service employee.

Klaipeda tourism school (<https://ktm.lt/>) Students can choose specialities from 13 different fields. There are programs to get education on trade and catering service as well as events and recreation service organizer. Currently, the school has enrolled about 600 students.

Veisiejai School of Technology and Business (<http://www.veisiejutvm.lt/>). This school mission is to help students acquire basic and secondary education, professional qualifications, to prepare them for work in the changing social environment. They can offer Rural tourism organizer programs.

Skuodas Rural School of Business, Crafts and Services (<https://www.profesinis.lt/>) - this school prepares qualified specialists in the field of tourism and issues qualified worker's diplomas to their students. There are possibilities to learn from rural tourism organizers and manufacturers of fine textiles specializations.

Zarasai vocational school (<https://www.zarasupm.lt/>) - This school can offer a modular vocational training program for guest service workers. A person qualified as a guest service worker will be able to work in small hotels, guest houses, rural tourism homesteads and other accommodation establishments, manage and maintain premises, prepare simple meals, serve them, provide information about touristic places and other services to guests.

3. Tertier educational institutes

Higher education studies are offered in Kaunas University of Applied science (www.kaunokolegija.lt). They have a program called Tourism and hotel management. During the three-year study period, students do 4 internships in Lithuanian and foreign hotels and other tourism business enterprises, as well as in a practical training company operating in the college. The experience and skills gained during the years of internships provide an opportunity to get a job and pursue a career both in Lithuania and abroad.

Klaipeda University (www.ku.lt) has a program Tourism and recreation. The aim of this program is to train highly qualified tourism and recreation specialists who know the regularities of recreation and tourism functioning and service provision. Four-year studies include cultural heritage, methodology for organizing and conducting excursions.

Lithuanian Sports University (LSU) (www.lsu.lt), founded in 1934, is a specialised public higher education institution that has developed its unique traditions in sport, leisure and health sciences. The university offers a tourism and sports management program, which will enable students to creatively develop the activities and business of sports and tourism organizations, conduct applied research, and apply their results in the day-to-day operations of the organization and strategic decision-making.

Mykolas Riomeris University (www.mruni.eu/) is the largest social sciences specialized university in Lithuania. The University has capable and significant core educational science, economics, humanities, communication, politics, psychology, sociology, and management areas. The university has a 3.5-year study program - Tourism Management and Heritage.

Vytautas Magnus University (www.vdu.lt) has a reputation as a university with a globally oriented, free-spirited, liberal mindset. This university has a Cultural Heritage and Tourism Program, which is designed to train highly

qualified, broadly educated cultural heritage and tourism specialists who are able to evaluate cultural heritage in the context of social, historical and cultural phenomena, to link the acquired knowledge with global theory and practice.

4. Educational policy makers and experts

In Lithuania the main responsibility for the development and implementation of the vocational training policy has been given to the Ministry of Education and Science. The Ministry of Economy and Innovations participates in the implementation of the human resources development and vocational training policy. The social partners are empowered to initiate the development of the new qualifications, standards and vocational training programs. Since 2012 competencies are assessed by institutions accredited for this function: social partners, companies, employers' associations. Representatives of employers participate in the development of the content of the vocational training programs, in assessing the compliance of the programs with the needs of the labour market and in organizing training.

Qualifications and Vocational Education and Training Development Centre (<https://www.kpmc.lt>) is an educational support institution that provides information, expert, consulting and professional development assistance to education providers, educational support institutions and education management entities, implementing the state policy for the development of vocational training and lifelong learning systems. Organization works in the field of improving VET quality, developing adult education systems and implementing VET and adult education participants qualification development initiatives.

2.5. Croatia

1. Associations

Croatian Chamber of Agriculture (<https://komora.hr/>). The organization has been actively working since 2009 for interest representation of farmers from the Republic of Croatia and in international associations, and especially main interest associations at the level of the European Union. The Government and the Parliament of the Republic of Croatia established the CCA to represent the interests of all farmers in the Republic of Croatia in negotiations with the Government, the Ministry of Agriculture, and all other state bodies. As the main association of Croatian farmers, they defend the interests of Croatian agriculture in the European Union because they are a member of the most influential European agricultural organization Copa-Cogeca. At the national level, CCA operates through county chambers and 18 sectoral committees, and through as many as 20 sectoral working groups within Copa-Cogeca. CCA organizes round tables, conferences, lectures, workshops, and events. CCA offers Information and assistance regarding associations with other producers within the Republic of Croatia and the EU.

The Croatian National Tourist Board (CNTB) is a national tourist organization founded to create and promote the identity and reputation of Croatian tourism domestically and internationally. CNTB activities include both planning and implementing the promotional strategy, as well as proposing and implementing promotional activities that are of common interest to all entities in tourism, and raising the level of quality of the entire Croatian tourist offer. The Croatian National Tourist Board is headquartered in Zagreb (Iblerov trg 10/IV), but also has 19 representative and branch offices globally.

2. VET organizations

Catering and Tourism School, Osijek (<http://ss-ugostiteljsko-turisticka-os.skole.hr/>) Students can choose specialties from 5 different fields. There are programs to get an education on trade and catering service as well as tourist hotel commercialists, hotel and tourism technician, events and recreation service organizer. By the decision on the appointment of regional centers of competence in vocational education, it was appointed on July

20, 2018, as a Regional Center of Competence (RCC) by the Ministry of Science and Education. Thus, the RCC is defined as a place of VET excellence in which programs of regular vocational education, vocational training, and lifelong learning will be implemented. It will provide a platform for work-based learning, for professional practice, for the implementation of various forms of formal and non-formal education, for the education of mentors, and networking with market participants.

Virovitica Vocational School (<https://www.ssv.hr/>) is the largest high school in the city of Virovitica with a total of 650 students and 63 employees. The following professions are included in the education program: economist, commercialist, tourist-hotel commercialist, waiter, chef, pastry chef, and salesman.

Tourist-catering and food school Bjelovar (<https://www.tups-bj.hr/>). The school is part of the newly built high school center, which also houses the Medical, Commercial and Commercial and the School of Economics and Office. It is fully equipped with everything needed for occupations that can be attended to at school. The school currently runs four- and three-year educational programs. Four-year programs: hotel-tourist technician and tourist-hotel commercialist. Three-year programs: chef, pastry chef, waiter, baker, milkman, confectioner. The school also has programs for students with disabilities: an assistant chef and pastry chef, an assistant waiter, and an assistant gardener.

3. Tertier educational institutes

Higher education studies are offered in Virovitica, Polytechnic of Virovitica (<https://vsmti.hr/>). Polytechnics contain study programs from at least two scientific fields (social and technical sciences) and at least three scientific fields (economics, computer science, and electrical engineering). They have a program called the undergraduate professional study of Management – main field: Management in Rural Tourism and specialist graduate professional study program of Management - Destination Management. The experience and skills gained during the years of internships provide an opportunity to get a job and pursue a career both in Croatia and abroad.

The Faculty of Interdisciplinary, Italian and Cultural Studies (<https://fitiks.unipu.hr/fitiks>) was established in 2016, based on the Department of Italian Language Studies and the University Study of Culture and Tourism. The following can be studied at the Faculty: Undergraduate university study Culture and Tourism, Graduate University Study of Culture and Tourism, Undergraduate University Study of Culture and Tourism and Italian Language and Culture (two subjects). The university graduate study Culture and Tourism is designed to train students to work in an intercultural environment in cultural and tourism organizations, to independently conduct interdisciplinary scientific and professional research, strategic analysis of the environment of the cultural and tourism sector, and work in project teams engaged in strategic development documents. Culture and/or tourism, independent creation of innovative cultural and tourist products as well as more complex tourist arrangements of destination management companies based on cultural tourism products. The interdisciplinary content concept and approach is a reflection of such ubiquitous contemporary considerations of tourism development in the new age and the challenge of sustainable valorization of cultural heritage for tourism purposes.

4. Educational policy makers and experts

In Croatia, the main responsibility for the development and implementation of the vocational training policy has been given to the Ministry of Science and Education. The Ministry of Economy and Sustainable Development participates in the implementation of the human resources development and vocational training policy. The social partners are empowered to initiate the development of the new qualifications, standards, and vocational training programs. Representatives of employers participate in the development of the content of the vocational training programs, in assessing the compliance of the programs with the needs of the labor market, and in organizing training.

(<https://www.asoo.hr/>)The activities of the Agency for Vocational and Adult Education have been established to plan, develop, organize, implement, monitor, and improve the system of vocational education and adult education. Strategic goals: develop qualifications based on competencies and learning outcomes, permanently

align education with labor market needs, build a system of vocational education and training that enables lifelong learning and mobility, define the roles of teachers in a results-oriented system, establish a quality assurance system.